

Consiliul pentru Prevenirea Torturii

Mecanismul Național de Prevenire a Torturii

RAPORT

privind vizita de monitorizare
efectuată în Penitenciarul nr. 12-Bender,
pe data de 25 octombrie 2018

Raportul a fost elaborat de către membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii:

- *Ceslav Panico,*
- *Svetlana Doltu,*
- *Oxana Gumennaia,*
- *Mihail Gorincioi,*
- *Dumitru Russu.*

Consiliul pentru Prevenirea Torturii a fost instituit la data de **24 octombrie 2016** în corespundere cu prevederile Legii nr.52 din 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman).

Scopul Consiliului este de a proteja persoanele împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, în calitate de Mecanism Național de Prevenire a Torturii, în conformitate cu Protocolul opțional la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.

În conformitate cu prevederile art. 30 și 32 din *Legea nr.52 din 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman)*, precum și conform punctului 5 din *Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului pentru Prevenirea Torturii*, Consiliul pentru Prevenirea Torturii poate efectua vizite

(neanunțate) preventive și de monitorizare în locurile unde se află sau se pot afla persoane private de libertate.

I. PRELIMINARII

La 25 octombrie 2018, între orele 10.50 – 13.30, membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii (*în continuare CpPT sau Consiliul*) au efectuat o vizită de monitorizare în Penitenciarul nr.12-Bender, aflat în subordinea Administrației Naționale a Penitenciarelor.

Vizita a fost realizată în următoarea componență:

1. Ceslav Panico – membrul Consiliului,
2. Svetlana Doltu – membra Consiliului,
3. Oxana Gumennaia - membra Consiliului.

Scopul vizitei: Monitorizarea situației în Penitenciarul nr.12-Bender privind respectarea drepturilor persoanelor deținute în P-12 Bender în vederea prevenirii torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.

În anul 2010 Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și Tratatelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT) a efectuat o vizită în Penitenciarele nr. 8 și nr. 12 Bender (cea mai recentă vizită a CPT în aceste instituții)¹.

II. INFORMAȚII GENERALE despre Penitenciarul nr. 12 Bender

Penitenciarul nr.12-Bender este amplasat în orașul Bender, str.Sovetscaia, 65, este un penitenciar de tip închis pentru deținerea condamnaților majori de sex masculin. Suplimentar, în acesta funcționează un sector izolator de urmărire penală, un sector de tip semiînchis pentru detenția condamnaților majori de gen masculin, un sector de tip deschis pentru deținerea condamnaților majori de sex masculin².

Plafonul de detenție a penitenciarului din 01.01.2018 constituie 261 locuri (comparativ cu 255 locuri în 2017)³. Plafon aprobat prin ordinul Ministrului Justiției nr. 1159 din 19.12.2017, *cu privire la aprobarea numărului maxim de persoane admis pentru deținere în penitenciare*. La 01.01.2018 în Penitenciarul nr. 12 Bender se dețineau 98 de persoane, în comparație cu 01.01.2017 când erau deținute 117 persoane (în comparație cu 2010 când erau deținute în jur de 77 de persoane).

În ziua vizitei în instituție se dețineau 135 de persoane, cu 126 persoane mai puțin decât prevede capacitatea instituției, cu toate acestea este văzută o ușoară creștere a numărul persoanelor deținute, comparativ cu 01.01.2018.

---

¹<https://rm.coe.int/16806975c7>

²<http://www.anp.gov.md/harta-sistemului-penitenciar>

³<https://dip.gov.md/ro/statistica>

Distribuirea celor 135 deținuți aflați în instituție la data de 23 octombrie 2018 în corespundere cu regimul de deținere:

Tip închis – 123 persoane: regim comun de detenție – 82 persoane; regim inițial de detenție (sanctiune) – 41 persoane; regimi inițial după sentință -0; regim de resocializare – 0;

Tip semiînchis - regim comun de detenție – 1 persoane; regim inițial de detenție(sanctiune) – 11 persoane; regimi inițial după sentință -0; regim de resocializare – 0.

Membrii Consiliului își exprimă îngrijorarea privind la faptul că 52 persoane (circa 40%) sunt deținuți care își ispășesc pedeapsa în regim inițial urmare a sancțiunii. Astfel, aceste date suprapuse cu relatările deținuților din alte instituții pot constitui prezumția de intimidare a unor deținuți cu transfer în penitenciarele din mun. Bender.

Accesul membrilor Consiliului în instituție fost asigurat fără întârziere. După intrarea în penitenciar a fost purtate discuții de inițiere cu șeful penitenciarului. Discuțiile au fost axate pe scopurile și obiectivele vizitei efectuate de către CpPT, au fost solicitate informații generale despre instituție și despre deficiențele majore cu care se confruntă instituția.

După discuția de inițiere cu administrația Penitenciarului nr.12-Bender, echipa de monitorizare a avut acces la orice încăpere/spațiu din interiorul penitenciarului, fiind însoțiți de angajații sistemului penitenciar. A fost asigurat accesul la informațiile necesare în vederea atingerii obiectivelor vizitei, cu posibilitatea fotografierii încăperilor și registrelor de evidență. Echipa de monitorizare a avut întrevederi confidențiale (fără prezența angajaților sistemului penitenciar) cu persoanele private de libertate, aflate la regim comun de detenție, dar și cu persoanele deținute în regim inițial sau în izolatorul disciplinar.

În special au fost vizitate următoarele locații:

- Blocul administrativ;
- Camerele de intrevedere de lungă și scurtă durată;
- Unitatea medicală;
- Celule locative unde se dețin condamnații;
- Izolatorul disciplinar;
- Curțile de plimbare;
- Cantina pentru colaboratori;
- Sala pentru videoconferințe (încă neamenajată);
- Camera pentru lucrurile personale ale colaboratorilor în schimb.

La fel, au fost solicitate informații cu privire la indicatorii de activitate a instituției penitenciare pentru 2017, 9 luni ale 2018, fluxul și examinarea petițiilor, bilanțul activităților instituției, problemele majore cu care se confruntă și altă informație relevantă vizitei de monitorizare. *Toată informația solicitată a fost prezentată la sfârșitul vizitei de monitorizare în pe suport de hirtie fără careva tergiversări.*

Membrii CpPT exprimă mulțumiri administrației Penitenciarului nr.12 Bender pentru suportul acordat echipei pe parcursul deplasării prin orașul Bender.

Problemele/impedimentele cu care se întâlnesc reprezentanții Penitenciarului nr. 12 Bender:

- Impedimente din partea organelor de forță/miliției din regiunea stângă a Nistrului (de facto Transnistria) în vederea aprovizionării Penitenciarului nr. 12 Bender cu produse alimentare, mărfuri de menaj, materiale de construcții, etc.;
- Lipsa unei unități de transport (1,5 tone) capabil de a transporta materiale necesare pentru aprovizionarea penitenciarului;
- Echipament medical tehnic uzat și nefuncțional;
- Procedura de facto anevoioasă de escortare a persoanelor deținute spre/din penitenciar;
- Procedura complicată de perfectare a documentelor de identitate ale deținuților a căror termen de valabilitate este expirat (fotografierea persoanelor, etc);
- Probleme la solicitarea serviciului asistență medicală urgentă (903) și în efectuarea investigațiilor de laborator;
- Lipsa (funcție vacantă) a unui medic cu studii superioare în instituție.

Membrii CpPT au desfășurat interviuri în condiții de confidențialitate cu aproximativ 25 de deținuți, dintre care 15 aflați sub incidența art. 206 al Codului de Executare (plasați în condiții de siguranță în izolatorul disciplinar). Interviurile au avut loc atât în grupuri cât și individuale, astfel încât, membrii CpPT utilizând mai multe tehnici de intervievare, au subliniat cele mai importante probleme cu care se confruntă nemijlocit condamnații.

III. SITUAȚIA CONDAMNAȚILOR în Penitenciarul nr. 12 Bender

1. Penitenciarul nr. 12 Bender este amplasat în raionul Bender care este o zonă cu regim sporit de securitate. *Accesul spre și de la Penitenciar nr. 12 Bender este îngreunat/difícil datorită prezenței în mun. Bender a reprezentanților miliției din regiunea stângă a Nistrului (de facto Transnistria). Există riscul ca deținuții să nu fie auziți în exteriorul penitenciarului.*

Ori, datorită ”practic a izolării” Penitenciarului nr. 12 Bender (la fel ca și Penitenciarul nr. 8 Bender) poate duce/duc (deja) la unele aspecte negative/problematic din punct de vedere a respectării drepturilor omului:

- *instituțiile naționale de apărare ale drepturilor omului (precum și ONG-urilor de profil) au acces limitat în aceste penitenciare. Fapt ce poate avea consecințe grave asupra identificării încălcărilor sistemice a drepturilor persoanelor deținute în Penitenciarele nr. 8 și 12 Bender, precum și asupra unei eficiente apărări a acestor persoane (inclusiv represării). Chiar dacă, de către procuratura Bender și de către reprezentanții Oficiul Avocatului Poporului (prin reprezentanța Varnița) sunt desfășurate vizite în Penitenciarele nr.8. și nr. 12 Bender, aceste vizite (din declarațiilor deținuților și a personalului penitenciar) au un caracter reactiv (pentru examinarea cazurilor individuale) dar nu preventiv. În majoritatea cazurilor ca urmare a acestor vizite cu caracter reactiv conducerea Penitenciarele*

nr.8 și nr. 12 Bender nu primesc vre-un raport ce ar cuprinde careva recomandări elaborate în rezultatul vizitelor în scopul ameliorării situației la nivel sistemic;

- **limitarea exercitării de către deținuți a dreptului la vizite de scurtă și lungă durată, ori/și colete.** Există mai multe "obstacole" (vama internă la Bender, deplasarea printr-o zonă cu regim sporit de securitate) pe care rudele/prietenii deținuților trebuie să le depășească până a ajunge la penitenciarele nr.8 și 12 Bender, comparativ cu alte penitenciare din R.Moldova.

Ori, conform Regulei 58 din Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (Regulile Nelson Mandela)⁴, Punctului 24 din Regulile Penitenciare Europene⁵ și Standardelor CPT⁶, conducerea penitenciarului trebuie să faciliteze ca deținuții să mențină o legătură adecvată cu exteriorul, inclusiv și să dezvolte relațiile cu familiile, cât mai normal posibil. Astfel ca deținuții să aibă posibilitatea să comunice cu familiilelor și cu prietenii lor, la intervale regulate.

2. În cadrul vizitei de monitorizare, membrii CpPT, în discuțiile cu deținuții și personalul/conducerea Penitenciarului nr. 12 Bender **nu au putut fi identificată vreo formulă/criterii de selectare care ar servi temei pentru transferarea deținuților din alte penitenciare din R. Moldova în Penitenciarul nr. 12 Bender (sau în Penitenciarul nr. 8 Bender), chiar dacă alte penitenciare dispun de locuri libere pentru primirea deținuților.**

- **CpPT reamintește conducerii Administrației Naționale a Penitenciarelor (ANP) despre faptul că, anumiți deținuți sunt extrem de dificili, iar transferul lor către o altă instituție poate fi uneori necesar. În orice caz, mutarea continuă a unui deținut de la o instituție la alta poate avea efecte foarte periculoase asupra stării lui psihice și fizice. Mai mult decât atât, un astfel de deținut va avea dificultăți în menținerea contactelor apropiate cu familia și avocatul lui. Efectul general al transferurilor succesive asupra deținutului poate constitui, în anumite circumstanțe, un tratament inuman și degradant⁷.**

În acest sens, în urma discuțiilor purtate de către membrii CpPT cu unii deținuții din penitenciarele nr.8 și 12 Bender, precum și din discuțiile cu alți deținuți din alte penitenciare ale R. Moldova care au fost deținuți anterior în aceste 2 penitenciare, **s-a constatat faptul că penitenciarele nr.8 și 12 Bender au un statut "neformal" ca penitenciare de izolare (poate chiar fi numit ca "exilare" sau de "pedeapsă" neformală aplicată de ANP), izolare față de alte penitenciare dar și de contactele externe.** CpPT a întâlnit dese cazuri când persoanele care anterior erau deținute în penitenciarele din apropierea domiciliului/locuinței deținuților, erau transferate în penitenciarele nr.8 și 12 Bender "ca pedeapsă" neformală și fără explicarea motivelor transferării.

⁴https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/GA-RESOLUTION/E_ebook.pdf

⁵<https://rm.coe.int/16804c8d9a> . Vezi și Comentariile revizuite la Regulile Penitenciare Europene, mai 2018, <https://rm.coe.int/pc-cp-2018-1-e-rev-2-epr-2006-with-changes-and-commentary-22-may-2018/16808add21>

⁶<https://www.coe.int/en/web/cpt/standards>

⁷Punctul 57 din Extras din cel de-al 2-lea Raport general, publicat în 1992 (Normele CPT privind penitenciarele (închisoarea) <https://rm.coe.int/16806ce964>

Cu toate acestea, o altă parte din deținuți cu au discutat membrii CpPT au relatat faptul că ei au fost inițiatori (cu bună știință) de fi transferați la Penitenciarul nr. 12 Bender, dat fiind faptul că se vor afla mai aproape de casele/familiile lor.

CpPT a primit mai multe plângeri precum că despre transferul din alt penitenciar din R. Moldova în Penitenciarul nr. 12 Bender au aflat doar în momentul în care au fost plasat în Penitenciarul nr. 12 Bender. Astfel, în toata perioada din momentul "ridicării" din penitenciarul anterior în care își ispășeau pedeapsa deținuții până la momentul plasării în Penitenciarul nr. 12 Bender, deținuții nu cunoșteau unde sunt transportați/transferați.

3. În cadrul vizitei de monitorizare, membrii CpPT au primit ***mai multe alegerii de la deținuți privind existența unor anumite practici abuzive (fizice) din partea personalului penitenciarului*** față de ei sau față de alți condamnați. Astfel, deținuții au relatat că au fost bătuti de supraveghetori (gardieni, care uneori se aflau în stare de ebrietate) pentru nesupunere cerințelor/ordinelor acestora. În astfel de altercații, deținuții au suferit și vătămări fizice de la medii la grave. Examinarea medicală a persoanelor ce au suferit abuzuri fizice, iar ca consecință au avut vătămări fizice, nu este asigurată cu regularitate. Abuzurile fizice din partea personalului Penitenciarului nr.12 Bender au fost confirmate și de unele persoane care se dețineau în Penitenciarul nr. 8 Bender (fie ei au suferit, fie alte persoane au fost victime ale acestor abuzuri).

➤ ***CpPT reamintește colaboratorilor/personalului și în special conducerii Penitenciarului nr. 12 Bender despre faptul că acțiunile de tortură, tratamentul inuman sau degradant sunt pedepsite conform art.166¹ din Codul penal R.M.***

În acest sens, CpPT îndeamnă conducerea Penitenciarului nr. 12 Bender de a înceta orice acțiune ce ar putea fi raportată ca tortură, tratamentul inuman sau degradant. Inclusiv, CpPT îndeamnă conducerea penitenciarului de a informa periodic întregul personal al penitenciarului (în special supraveghetorii și personalul nou angajat) privind limitele legale în care pot fi încadrate orice acțiune ale acestor și pedepsele (penale) care pot surveni ca încălcare a acestor limite.

➤ ***CpPT, de asemenea, atrage atenția colaboratorilor/ personalului medical și în special conducerii Penitenciarului nr. 12 Bender că, Ordinul (comun) nr.77 din 31.12.2013 a Procuraturii Generale prevede obligativitatea personalului penitenciar, lucrătorilor medicali din cadrul penitenciarului să întreprindă toate măsurile necesare indicate în Ordin, și în special să informeze imediat procuratura teritorială sau specializată privind constatarea leziunilor corporale vizibile sau când sunt alte circumstanțe ce oferă temei de a presupune că persoana a fost supusă unor astfel fapte, când persoana s-a ales cu alte leziuni corporale fiind în custodia organelor de drept sau în evenimente însoțite de intervenția angajaților organelor de forță.*** Neîndeplinirea prevederilor Ordinului atrage după sine răspunderea disciplinară, conform legislației.

De asemenea, CpPT îndeamnă conducerea Penitenciarului nr. 12 Bender de a efectua anchete/cercetări interne independente privind existența alegeriilor (verbale/scrise) parvenite din partea deținuților privind comportamentul unor colaboratori.

4. Un aspect pozitiv identificat de către membrii CpPT este ***nivelul scăzut a relațiilor informale dintre condamnați, cauzate de fenomenul subculturii criminale în Penitenciarul nr. 12*** (fenomen observat de către membrii CpPT în alte (majoritatea) penitenciarelor din R.Moldova⁸). Un nivel ridicat a relațiilor informale favorizează intimidarea și violența condamnaților, în special a celor cu statut informal de așa-numiți „umiliți” sau cu statut „nedeterminat”, sau care s-au dezis de „legile subculturii criminale”. Nivelul scăzut a relațiilor informale în Penitenciarul nr. 12 Bender menționat de CpPT, se datorează în opinia membrilor în mare parte unei combinații de factori: (1) deținuții sunt repartizați în camere de tip celulă câte 2-5 persoane, (2) număr relativ mic de persoane deținute în penitenciar raportat la numărul locurilor disponibile, (3) număr suficient de supraveghetori/personal raportat la numărul deținuților (4) posibilitatea mai mică de introducere a obiectelor interzise din cauza amplasării instituției și monitorizarea exterioară a miliției de facto autorităților transnistrene.

Datorită numărului suficient de personal (80 de persoane) în Penitenciarul nr. 12 Bender tensiunile/violența dintre deținuți practic sunt ușor și rapid aplanate de administrație, chiar și fără sprijinul de specialitate al DDS Pantera. Astfel, de către CpPT nu au fost depistate careva plângeri privind existența violenței dintre deținuți.

CpPT menționează ca pozitive eforturile Ministerului Justiției/ Administrației Naționale a Penitenciarelor în sensul reducerii climatului de violență și intimidării între deținuți în Penitenciarul nr. 12 Bender, comparativ cu anul 2010, fapt identificat de CPT ca rezultat a vizitei din iulie 2010.

5. ***Transportarea persoanelor***

Mijloacele de transport destinate escortării deținuților nu sunt dotate pentru transportarea persoanelor deținute într-un mod sigur și securizat. Transportul nu corespunde standardelor minime de transportare și nu corespunde cerințelor CPT privind transportarea deținuților din prisma obligativității statului de asigurare a siguranței și securității personalului și reținuților, condițiilor materiale și riscurilor pentru sănătate.

CpPT este extrem de îngrijorat de procedurile și practicile vicioase și nesecurizate, prin care sunt aduse persoanele deținute de către Penitenciarul nr. 12 Bender (în special a persoanelor ce sunt escortate de la Penitenciarul nr. 12 Bender către alte instituții). În majoritatea cazurilor persoanele sunt transportate prin intermediul unor mijloace de transport civile. Practici/proceduri care nu corespund unui minim de standarde privind respectarea drepturilor omului, inclusiv securitatea colaboratorilor Penitenciarul nr. 12 Bender implicații în escortarea persoanelor. Există precedente de condamnare CEDO pentru nerespectarea condițiilor de transportare a deținuților (Decizia Curții Europene, SM împotriva Rusiei din 10 iulie 2014, plângerea nr. 8589/08⁹), iar fiecare deținut escortat în/din Penitenciarul nr. 12 Bender poate fi considerat cu potențial de încălcare a art. 3 al Convenției privind condițiile de transportare. Respectiv, ***CpPT prezumă că***

---

⁸<https://rm.coe.int/16809022b9>

⁹ Vezi și cazul Khudoyorov contra Rusiei (nr. 6847/02, 08/11/2005)

condițiile de transportare a deținuților din/în Penitenciarul nr.12 Bender pot fi considerate ca tratament inuman și degradant.

6. *O îngrijorare pentru Consiliu este rata înaltă a fenomenul creșterii numărului de automutilări la deținuți și a deținuților la greva foamei în Penitenciarul nr. 12 Bender.* Motivul invocat cel mai frecvent este dezacordul cu transferul său în Penitenciarul nr.12 Bender.

Astfel, numărul automutilărilor la 25.10.2018 pe parcursul anului 2018 a constituit 45 cazuri, comparativ cu 11 (2017), 11 (2016), 4 (2015), 19 (2013), 13 (2012). Autoagresiunea este o măsură de protest utilizată de deținuți și o posibilitate în caz de dăunare gravă a sănătății – de a fi transferat la spitalul penitenciar și a-și soluționa problema cu locul (penitenciarul) de ispășire a pedepsei.

Numărul deținuților care au declarat refuz de hrană pînă la 25.10.2018 a constituit 33 cazuri, comparativ cu 2017 – 23 cazuri, 2016 – 21 cazuri, 2015 – 1 caz, 2014 – 6 cazuri, 2013 – 27 cazuri, 2012 – 23 cazuri.

IV. GARANȚII ÎMPOTRIVA TORTURII ȘI ALTOR RELE TRATAMENTE în Penitenciarul nr. 12 Bender

7. *Accesul la avocat.* CpPT consideră accesul la un avocat drept o garanție fundamentală inclusiv împotriva torturii și altor rele tratamente. În acest sens va fi subliniat rolul fiecărui avocat întru asigurarea respectării drepturilor persoanelor deținute atât prin oferirea unei asistențe calificate, cât și prin rolul activ de a contesta/denuța orice alegații de tortură, rele tratamente, degradante sau inumane. În acest sens, CpPT nu este sigur de faptul că atunci când avocații primesc careva informații sau identifică urme de violență pe corpul persoanelor reținute sesizează imediat procuratura Bender.

Cu toate acestea, datorită ”izolării” și a ”obstacolelor” (indicate în punctele 1,2 ale acestui Raport) existente spre/de la Penitenciarul nr. 12 Bender, serviciile unui avocat nu mereu sunt disponibile, *astfel accesul deținuților la serviciile unui avocat ar putea fi considerat restricționat*, iar contactarea de la distanță a unui avocat nu mereu este eficientă/posibilă în aceste cazuri.

- *CpPT reamintește colaboratorilor/personalului și în special conducerii Penitenciarului nr. 12 Bender despre faptul că, conform Regulei 61 din Ansamblul de reguli minime ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților(Regulile Nelson Mandela)¹⁰ și Punctului 23 din Regulile Penitenciare Europene¹¹, conducerea penitenciarului trebuie să faciliteze accesul deținuților la serviciile unui avocat sau consiliere juridică (din contul deținutului sau din contul statului, când este cazul).* În plus, restricționarea de către autorități a exercitării de către deținuți a dreptului la accesul la un avocat ar putea fi considerat ca o încălcare din perspectiva dreptului la un proces echitabil în temeiul articolului 6 din CEDO.

¹⁰https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/GA-RESOLUTION/E_ebook.pdf

¹¹<https://rm.coe.int/16804c8d9a>. Vezi și Comentariile revizuite la Regulile Penitenciare Europene, mai 2018, <https://rm.coe.int/pc-cp-2018-1-e-rev-2-epr-2006-with-changes-and-commentary-22-may-2018/16808add21>

8. Informarea rudelor/prietenilor. Chiar dacă CpPT a primit unele plângeri de la deținuți referitoare la modalitatea de transfer din alte penitenciare și a lipsei informației privind noul penitenciar de deținere în care sunt transferați, ***odată ajunși în Penitenciarul nr. 12 Bender deținuții au posibilitatea să informeze rudele/prietenii despre noul loc de detenție în care se află.***

9. Accesul la convorbiri telefonice. Practica existentă în Penitenciarul nr. 12 Bender privind convorbirile telefonice ale deținuților nu asigură accesul deplin la convorbirile telefonice. Deținuții pot efectua apeluri telefonice doar de pe un telefon mobil (Unite) pus la dispoziție de către administrația penitenciarului. Această măsură este luată având în vedere imposibilitatea tehnică de a instala un aparat de telefonie fixă (având în vedere iarăși ”izolarea” Penitenciarului nr. 12 Bender). În aceste condiții costurile serviciilor pentru efectuarea apelurilor telefonice prin intermediul telefonului mobil sunt mai ridicate, de cât prin intermediul unui telefon staționar (practică existentă în toate celelalte penitenciare din R. Moldova, cu excepția Penitenciarelor nr. 8 și nr. 12 Bender).

10. Acces la depunerea petițiilor/plângerilor. Din declarațiile reprezentanților Penitenciarului nr. 12 Bender persoanele deținute pot oricând adresa/depune plângeri la conducerea penitenciarului sau prin intermediul angajaților penitenciarului către procuror/instituții/familie și alte persoane apropiate.

Conform Raportului de bilanț al Penitenciarului nr. 12 Bender pentru 9 luni ale anului 2018 numărul scrisorilor expediate către instituții de stat a constituit 419 de scrisori (pentru 9 luni ale anului 2017, acest nr. a fost de 200 de scrisori). Pe când numărul scrisorilor recepționate (primite de deținuți) pentru 9 luni ale anului 2018 a constituit din 676 scrisori (296 pentru 9 luni ale anului 2017).

Mecanismul de depunere a unei plângeri/petiții în afara Penitenciarului nr.12 Bender constă în faptul că colaboratorii penitenciarului colectează scrisorile din partea deținuților și le transmit reprezentanților Oficiului Poștei Moldova din Varnița. Reprezentanții Poștei Moldova nu au acces în penitenciar sau la vreo cutie poștală din penitenciar.

Pe de altă parte, în discuțiile purtate cu deținuții, CpPT a fost informat despre faptul că scrisorile sunt cenzurate de către conducerea penitenciarului, iar o scrisoare confidențială nu poate fi expedită la destinatar. Sunt alegații din partea deținuților că nici scrisorile adresate Administrației Naționale Penitenciare nu ajung la locul destinației.

În acest context, ***Consiliul nu a putut constata/identifica în cadrul Penitenciarului nr. 12 Bender o procedură/mecanism clar, care se aplică în cazul plângerilor confidențiale adresate Procurorilor, Avocatului Poporului, asociațiilor obștești*** privind rele tratamente/alegații la tortură pretinse a fi suferite în penitenciar sau în perioada transportării persoanelor.

11. Accesul la examinare medicală. Registrul de examinare medicală la intrarea în instituție nu este disponibil. Funcția vacantă de șef serviciu medical agravează situația cu realizarea acestei garanții fundamentale și limitează accesibilitatea examinării și asistenței medicale. Astfel, în

instituție nu se realizează prevederea privind examinarea medicală obligatorie la fiecare intrare și ieșire din instituție.

La fel, în instituție nu este disponibil Registrul de examinare medicală a persoanelor plasate în izolare disciplinară.

V. CONDIȚIILE DE DETENȚIE în Penitenciarul nr. 12 Bender

- 12.** Chiar dacă Penitenciarul nr.12 Bender are un statut neformal mai izolat aprovizionarea penitenciarului cu produse/materiale necesare unei bune funcționări este asigurată constant. Deținuții sunt antrenați limitat în câmpul muncii, la activități în interiorul penitenciarului (cum ar fi reparația serviciului medical sau deservirea gospodărească). Totodată, numărul mare de deținuți – violatori a regimului nu permite implicare lor în unele activități de muncă remunerate ori neremunerate. Astfel, rămâne neexecutată Regula 4 Nelson Mandela privind prevenirea recidivei și utilizarea termenului de detenție, în măsura posibilului, pentru a asigura reintegrarea unor astfel de persoane în societate după eliberare, astfel încât aceștia să poată conduce un mod de viață independent și să respecte legea. *CpPT reamintește asupra obligației administrației penitenciarului de a oferi posibilități adecvate și disponibile pentru educație, formare și muncă, precum și alte tipuri de asistență, inclusiv corecțională, morală, spirituală, socială, medicală și sportivă. Toate aceste programe și activități/servicii trebuie să ia în considerare nevoile individuale de reeducare a deținuților. Astfel, urmează a schimba practica curentă de izolare de comunitate a deținuților fără a pune accent pe reeducare și resocializare.*
- 13. Celule.** Deținuții în Penitenciarul nr.12 Bender sunt plasați în celule câte 1-5 persoane, în camere care asigură minimum standard de 4 m2 pentru fiecare deținut. Celulele sunt asigurate cu lumină naturală și artificială suficientă pentru a citi cu ochiul liber. De asemenea, celulele sunt bine aerisite (natural și artificial) și asigurate cu căldură suficientă pentru timpul rece al anului.
- 14. Baia.** Deținuților le este asigurată câte o baie o dată pe săptămână. Instituția este conectată la apă centralizat prin conducta mun. Bender.
- 15. Curtea de plimbări.** Curțile de plimbări sunt amplasate la ultimul etaj a blocului locativ: dintr-o parte a holului sunt amplasate celule pentru deținerea persoanelor condamnate, în cealaltă sunt amplasate curțile de plimbări. Curțile sunt mici și nu sunt adoptate pentru plimbarea în timpul ninsorilor sau ploilor. În timpul vizitei nici-o curtea de plimbare nu era ocupată. Nici-o curtea de plimbare nu este amplasată pe sol.
- 16. Alimentația deținuților.** CpPT în discuțiile cu deținuții nu a constatat careva nemulțumiri privind calitatea sau insuficiența alimentației asigurate de către penitenciar. La momentul vizitei în instituție se afla un camion care livrase legume (cartofi).
- 17. Accesul la gheretă (cumpărături)**

Mulți condamnați s-au plâns că foarte rar vin rudele în vizite, iar ca consecință directă deținuții rămân fără bani în contul de peculiu. Bani pe cont nu pot fi transferați nici prin bancile locale. Aceasta problemă limitează condamnații în acces spre lucruri necesare (ceai, cafea, țigări), mai ales în combinație cu vizitele rudelor realizate mai rar în aceste instituții din cauza amplasării penitenciarului. Membrii Consiliului nu au identificat un mecanism clar de obținere a acestor bunuri, ceea ce în mod evident trezește îngrijorări rezonabile, deoarece accesul la cumpărături a deținuților din alte penitenciare este nerestricționat și lipsa acestui serviciu în penitenciarele din Bender poate fi considerat discriminatoriu.

VI. ASISTENȚA MEDICALĂ ÎN Penitenciarul nr. 12 Bender

18. CpPT menționează ca pozitivă reparația capitală desfășurată actualmente în serviciul medical al Penitenciarului nr.12 Bender în vederea asigurării standardelor necesare pentru acreditarea activității medicale. Prima etapă – ***a fost primită autorizația sanitară de funcționare de la serviciul sănătate publică, în premieră pentru sistemul penitenciar național.***
19. Deficitul personalului medical este o problemă care limitează considerabil accesul deținuților la asistență medicală, inclusiv examinarea medicală la intrare/ieșire în/din penitenciar și respectiv – documentarea eventualelor leziuni corporale. Statele serviciului medical sunt constituite din șef serviciu medical (vacantă) – 1,0; asistenți medicali atestați – 2,0 (ocupate); stomatolog – 0,5 (ocupat); psihiatru 0,5 (ocupat), laborant radiolog – 0,5 (vacant), farmacist – 0,5 (ocupat). Pe parcursul ultimului an, asistența medicală a fost asigurată de un singur asistent medical, concomitant desemnat pentru îndeplinirea atribuțiilor șefului serviciului medical.
20. Accesul la asistență medicală de urgență și de specialitate este restricționat din cauza refuzului frecvent a serviciului 903 din Bender de a acorda asistență medicală deținuților din penitenciarul subordonat ANP. Astfel, Regula 27 Nelson Mandela, privind faptul că ***„în caz de urgență, toate închisorile ar trebui să le ofere accesul imediat la asistența medicală, iar deținuții bolnavi care au nevoie de servicii de specialitate sau chirurgie, ar trebui transferate instituțiilor specializate sau spitalelor civile.”*** Astfel, această situație combinată cu lipsa medicilor, număr mare de autoagresiuni și problema de transportare a deținuților către spitalul penitenciar crează probleme grave de accesibilitate și disponibilitate a serviciilor medicale, care în opinia CpPT poate fi catalogată ca tratament inuman și degradant.
21. ***În instituție derulează programul schimb de seringi***, realizat din sursele bugetului public. Lunar fiind distribuite circa 350 seringi. Acesta este un moment pozitiv care oferă deținuților acces la programe de prevenire HIV.

În instituție sunt disponibile teste rapide la HIV, fiind asigurat accesul deținuților la acest serviciu. În evidență sunt 2 persoane infectate HIV, inclusiv nici o persoană în tratament antiretroviral.

Totodată, se constată situația de limitare a accesului la tratament cu metadonă pentru un deținut consumator de droguri care dorește acest tratament dar, care în penitenciar nu este disponibil. La evidență în serviciul medical sunt 8 deținuți – consumatori de droguri. Astfel, ***CpPT își exprimă îngrijorarea privind lipsirea deținuților de tratament adecvat a bolii cornice în legătură cu plasarea lor în penitenciarele din Bender***, tratamentul cu metadonă fiind disponibil în 13 penitenciare.

- 22.** O problemă constatată este creșterea considerabilă a numărului de solicitare de examinare medicală și tratamente, inclusiv în legătură cu autoagresiunea. Deținuții solicit internare în spitalul penitenciar. În 2018 au fost internați în spitalul penitenciar cu diverse maladii circa 200 deținuți.

Din spusele personalului medical, ei raportează cazurile de leziuni corporale constatate la deținuți direct Procuraturii Bender. Sunt necesare instruirii în vederea documentării și descrierii adecvate a leziunilor corporale constatate, în corespundere cu prevederile Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant, înregistrat la Ministerul Justiției al Republicii Moldova nr. 969 din 20 martie 2014.

- 23.** Deșeurile rezultate din activitatea medicală sunt colectate în recipiente sigure. Totodată, în instituție lipsesc proceduri de gestionare conform prevederilor legale.

CONSTATĂRI

1. CpPT a avut acces neîngrădit la oficiile, încăperile și registrele solicitate a fi vizitate/consultate, precum și au purtat discuții confidențiale cu deținuții;
2. Administrația penitenciarului a oferit suportul informațional necesar CpPT, precum și a facilitat deplasarea către Penitenciarul nr.8 Bender;
3. Nu sunt actualizate panourile informative din cadrul inspectoratului cu privire la instituțiile ce pot fi apelate în caz de încălcări ale drepturilor persoanelor reținute/deținute. De asemenea, nu sunt indicate datele de contact a procurorului din cadrul procuraturii Bender responsabil de investigarea cazurilor de tortură;
4. Penitenciarul nr. 12 Bender este practic izolat. Accesul spre și de la Penitenciar nr. 12 Bender este îngreunat/dificil datorită prezenței în regiunea Bender a reprezentanților de facto miliției din regiunea stângă a Nistrului (de facto Transnistria). Există riscul ca deținuții să nu fie auziți în exteriorul penitenciarului;
5. Instituțiile naționale de apărare ale drepturilor omului (precum și ONG-urilor de profil) au acces limitat în aceste penitenciare;
6. Numărul deținuților în Penitenciarul nr. 12 Bender este în creștere. În ziua vizitei CpPT numărul deținuților constituia 135 de persoane (din 261 de locuri disponibile) comparativ cu 01.01.2018 când erau 98 de persoane; 40% dintre deținuți sunt din grupul violatorilor de regim transferați la regim inițial;
7. Exercițarea de către deținuți a dreptului la vizite de scurtă și lungă durată, ori/și colete este practic limitată. Există mai multe ”obstacolele” (vama internă la Bender, deplasarea printr-o zonă cu regim sporit de securitate) pe care rudele/prietenii deținuților trebuie să le depășească până a ajunge la penitenciarele nr.8 și 12 Bender, comparativ cu alte penitenciare din R.Moldova;
8. CpPT nu au putut identifica vreo formulă/criterii (altele de cât apropierea de familiile deținuților) care ar servi temei logic la transferarea deținuților din alte penitenciare din R. Moldova în Penitenciarul nr. 12 Bender (sau în Penitenciarul nr. 8 Bender), chiar dacă alte penitenciare dispun de locuri libere pentru primirea deținuților. Aparent se crează impresia că, deținuții sunt transferați cu scop de intimidare și izolare, ca măsură arbitrară aplicată de ANP;
9. Mulți deținuți cu care a discutat CpPT au relatat faptul că ei au fost inițiatori (cu bună știință) de fi transferați la Penitenciarul nr. 12 Bender, dat fiind faptul că se vor afla mai aproape de casele/familiile lor;

10. Un număr limitat de persoane cu care a discutat CpPT au afirmat faptul că penitenciarele nr.8 și 12 Bender au un statut "neformal" ca penitenciare de izolare (poate chiar fi numit ca "exilare" sau de "pedeapsă" neformală) față de alte penitenciare. Ori, aceștea nu și-au dat acordul să fie transferați în aceste penitenciare și nu știu de ce au fost transferați anume în aceste penitenciare;
11. În instituție a crescut de circa 3 ori numărul de automutilări și de 2 ori a cazurilor de declarare a refuzului de hrană, ca metodă de protest din cauza transferului în Penitenciarul nr.12 Bender;
12. CpPT a primit mai multe plângeri precum că despre transferul din alt penitenciar din R. Moldova în Penitenciarul nr. 12 Bender au aflat doar în momentul în care au fost plasat în Penitenciarul nr. 12 Bender;
13. CpPT a primit mai multe alegații de la deținuți privind existența unor anumite practici abuzive (fizice) din partea personalului penitenciarului față de ei sau față de alți condamnați;
14. Penitenciarul nr. 12 Bender are un nivel scăzut a relațiilor informale dintre condamnați, cauzate de fenomenul subculturii criminale, în comparație cu alte penitenciare din R. Moldova;
15. Mijloacele de transport destinate escortării deținuților nu sunt dotate pentru transportarea persoanelor deținute într-un mod sigur și securizat. În majoritatea cazurilor persoanele sunt transportate prin intermediul unor mijloace de transport civile;
16. CpPT este extrem de îngrijorat de procedurile și practicile vicioase și nesecurizate, prin care sunt transportate persoanele deținute către/de la Penitenciarul nr. 12 Bender;
17. Datorită "izolării" și a "obstacolelor" (indicate în punctele 1, 2 ale acestui Raport) existente spre/de la Penitenciarul nr. 12 Bender, serviciile unui avocat nu mereu sunt disponibile, astfel accesul deținuților la serviciile unui avocat ar putea fi considerat restricționat, iar contactarea de la distanță a unui avocat nu mereu este eficientă/posibilă în aceste cazuri;
18. În Penitenciarul nr. 12 Bender deținuții au posibilitatea să informeze rudele/prietenii despre noul loc de detenție în care se află;
19. Deținuții pot efectua apeluri telefonice doar de pe un telefon mobil (Unite) pus la dispoziție de către administrația penitenciarului. În astfel de situație, serviciile acestei rețele telefonice sunt mai scumpe, decât telefonia fixă;
20. Mecanismul de depunere a unei plângeri/petiții în afara Penitenciarului nr.12 Bender constă în faptul că colaboratorii penitenciarului colectează scrisorile din partea deținuților și le transmit reprezentanților Oficiului Poștei Moldova din Varnița. Angajații Poștei Moldova nu au acces în penitenciar sau la vreo cutie poștală din penitenciar;
21. Consiliul nu a putut constata/identifica în cadrul Penitenciarului nr. 12 Bender o procedură/mecanism clară, care se aplică în cazul plângerilor confidențiale adresate Procurorilor, Avocatului Poporului, asociațiilor obștești privind rele tratamente/alegații la tortură pretinse a fi suferite în penitenciar sau în perioada transportării persoanelor;
22. Deținuții în Penitenciarul nr. 12 Bender sunt plasați în celule câte 1-5 persoane, în celule care asigură minimum de 4 m2 pentru fiecare deținut. Celulele sunt asigurate cu lumină naturală și artificială suficientă pentru a citi cu ochiul liber. De asemenea, celulele sunt bine aerisite (natural și artificial) și asigurate cu căldură suficientă pentru timpul rece al anului;
23. Serviciul medical se află în reparație capitală, fiind realizată pregătirea pentru acreditarea activității medicale. Este de menționat că, autorizația sanitară a fost oferită penitenciarului;

24. Examinarea medicală nu se realizează la fiecare intrare și ieșire a deținutului, precum și nu se înregistrează în Registrul distinct din cauza deficitului de personal medical;
25. Accesul la asistență medicală de urgență este limitat din cauza refuzului serviciului 903 (din subordinea de facto autorităților) de a acorda asistență medicală deținuților din această instituție;
26. A crescut numărul de adresări după asistență medicală și tratamente prescrise, inclusiv automutilări și necesitatea de tratament specializat în spitalul penitenciar. Medicina a devenit practic unica cale de ieși din Penitenciarul nr.12 Bender, din acest motiv deținuții frecvent se adresează, mai ales cei din regim inițial;
27. Registrul de examinare medicală a persoanelor plasate în izolare disciplinară nu este disponibil;
28. În instituție derulează programe de reducere a riscurilor (schimb de seringi), dar nu este disponibil tratamentul dependenței de opioide (metadonă);
29. Deținuții cu maladii cronice care necesită investigații de laborator nu pot fi examinați din cauza lipsei contractului de prestări servicii cu spitalele din Bender ori refuzul lor de a presta servicii din cauza presiunii a de facto miliției transnistriene;
30. În instituție este vacantă funcția de laborant radiolog, respectiv deținuților nu li se realizează examinări radiologice profilactice pentru depistarea tuberculozei. Instalația radiologică mobilă a spitalului penitenciar nu poate fi deplasată în aceste instituții necontrolate de autorități. Respectiv în instituție există pericol de răspândire a tuberculozei.

RECOMANDĂRI:

A) Guvernului Republicii Moldova

B) Ministerului Justiției al Republicii Moldova

C) Biroului de Reintegrare al Republicii Moldova

1. Punerea pe agenda Comisiei Unificate de Control a situației privind respectarea drepturilor omului în locurile de detenție din Bender cu schimbarea paradigmei exclusive de securitate națională în vederea prevenirii relelor tratamente prin prisma prezentului raport, raportului CPT din 2010 și a standardelor internaționale în domeniu;
2. Evaluarea necesității existenței/deținerii Penitenciarului nr. 12 Bender în condițiile în care accesul spre/de la penitenciar este îngreunat/dificil datorită prezenței în regiunea Bender a reprezentanților de facto miliției din regiunea stângă a Nistrului. Ori, ”izolarea” Penitenciarului nr. 12 Bender poate avea ca consecințe imposibilitatea eficientă de identificare a încălcărilor sistemice a drepturilor persoanelor deținute în Penitenciarul nr.12 Bender (inclusiv tortură, tratamente inumane și degradante), precum și asupra unei eficiente apărări a acestor persoane (inclusiv represalii);
3. Facilitarea asigurării ca deținuții să mențină o legătură adecvată cu exteriorul (în afara penitenciarului), inclusiv și să dezvolte relațiile cu familiile, cât mai normal posibil. Astfel ca deținuții să aibă posibilitatea să comunice cu familiile lor și cu prietenii lor, la intervale regulate (asigurarea cu vizite, corespondență, convorbiri telefonice);
4. Facilitarea asigurării deținuților la accesul neîntârziat la serviciile unui avocat în conformitate cu Standardele internaționale și legislația R. Moldova;
5. Identificarea (și monitorizarea permanentă) a unor proceduri clare, securizate și în siguranță (atât pentru deținuți, cât și pentru personalul penitenciar) privind transportarea deținuților spre/de la Penitenciarul nr. 12 Bender;
6. Evaluarea condițiilor de muncă a personalului și de deținere a deținuților în cadrul Penitenciarului nr. 12 Bender din prisma accesibilității și acceptabilității serviciilor esențiale de siguranță și securitate, inclusiv accesul la medic;
7. Reevaluarea/facilitarea procedurilor de perfectare a documentelor de identitate ale deținuților a căror termen de valabilitate este expirat (fotografierea persoanelor, etc).

D) Administrația Națională a Penitenciarelor (ANP)

1. Evaluarea necesității existenței/deținerii Penitenciarului nr. 12 Bender în condițiile în care accesul spre/de la penitenciar este îngreunat/dificil datorită prezenței în regiunea Bender a reprezentanților de facto miliției din regiunea stângă a Nistrului. Ori, ”izolarea” Penitenciarului nr. 12 Bender poate avea ca consecințe imposibilitatea eficientă de identificare a încălcărilor sistemice a drepturilor persoanelor deținute în Penitenciarul nr.12 Bender, precum și asupra unei eficiente apărări a acestor persoane (inclusiv represalii);
2. Transferarea deținuților în Penitenciarul nr.12 trebuie să fie exclusiv benevolă (acceptul din partea deținuților), precedată de evaluare medicală complexă în vederea stabilirii stării de sănătate și apreciere a volumului de asistență posibil de asigurat la locul de deținere;
3. Continuarea punerii în aplicare a strategiilor împotriva violenței și intimidării în rândul deținuților. Acțiunile ar trebui să includă toți membrii personalului, inclusiv personalul de supraveghere, psihologii penitenciarului și personalul medical din penitenciare;
4. Reevaluarea mecanismelor/procedurilor de comunicare/interacțiune privind necesitățile/problemele reprezentanților Penitenciarului nr.12 ce țin de activitatea penitenciarului;
5. Facilitarea asigurării ca deținuții să mențină o legătură adecvată cu exteriorul (în afara penitenciarului), inclusiv și să dezvolte relațiile cu familiile, cât mai normal posibil. Astfel ca deținuții să aibă posibilitatea să comunice cu familiile lor și cu prietenii lor, la intervale regulate (asigurarea cu vizite, corespondență, convorbiri telefonice);
6. Facilitarea asigurării deținuților accesului neîntârziat la serviciile unui avocat în conformitate cu Standardele internaționale și legislația R. Moldova;
7. Identificarea (și monitorizarea) permanentă a unor proceduri clare, securizate și în siguranță (atât pentru deținuți, cât și pentru personalul penitenciar) privind transportarea deținuților spre/de la Penitenciarul nr. 12 Bender;
8. Evaluarea condițiilor de muncă a personalului și de deținere a deținuților în cadrul Penitenciarului nr. 12 Bender din prisma accesibilității și acceptabilității serviciilor esențiale de siguranță și securitate, inclusiv accesul la medic.
9. Elaborarea și aprobarea procedurilor instituționale de conduită în caz de pretinse cazuri de tortură, tratament inuman și degradant pentru standardizarea acțiunilor personalului locurilor de detenție (inclusiv medical) în vederea respectării garanțiilor împotriva torturii și investigării efective, inclusiv revizuirea practicii aplicării de către toate instituțiile vizate a Ordinului comun nr. 77 din 31.12.2013, și stabilirea măsurilor de sancționare a neaplicării acestui Ordin;
10. Intensificarea controalelor/monitorizărilor departamentale în Penitenciarului nr. 12 Bender (inclusiv neanunțate);
11. Reevaluarea repartizării deținuților în sistemul penitenciar în vedere unei mai bune siguranțe și securități a deținuților, luând în calcul și amplasate penitenciarului în raza teritorială apropiată domiciliului/familiei deținuților;
12. Continuarea eforturilor de acreditare a serviciului medical în vederea corespunderii standardelor medicale;

13. Majorarea statelor personalului medical în vederea corespunderii volumului de lucru și pentru asigurarea accesului deținuților la asistență medicală, reieșind din circumstanțele descrise în acest raport și discuțiilor cu personalul penitenciarului.
14. Asigurarea examinărilor radiologice pentru depistarea tuberculozei în Penitenciarul nr.12 Bender;
15. Realizarea unei reevaluări ample, inclusiv medicale și psihosociale a deținuților plasați în această instituție în vederea soluționării problemei automutilărilor și refuzului de hrană – măsuri de protest pentru transferarea în Penitenciarul nr.12.

E. Procuratura Generală

1. Elaborarea unui mecanism de implementare a prevederilor ordinului comun nr. 77 din 2013 pentru instituțiile amplasate în or. Bender (penitenciare) în vederea asigurării funcționalității mecanismelor de identificare/raportare indicate în ordin;
2. Revizuirea/completarea ordinului nr.77 cu algoritmi clari de interacțiune între actorii implicați în documentarea pretinselor acte de tortură, inclusiv indicatorii de monitorizare. Identificarea unor proceduri rapide și simple pentru colaboratorii/personalul Penitenciarului nr.12 Bender de a informa procurorul responsabil de investigarea cazurilor de tortură din cadrul Procuraturii privind cazurile identificate ce conțin semne sau alegeri privind actele de tortură aplicate persoanelor deținute în Penitenciarului nr.12 Bender;
3. De comun cu Procuratura Bender și conducerea Penitenciarului nr.12 Bender de a asigura informarea/instruirea colaboratorilor/personalului Penitenciarului nr.12 Bender despre prevederile art. 166¹ din Codul penal R.M., precum și despre procedurile obligatorii indicate în Ordinul (comun) nr.77 din 31.12.2013 a Procuraturii Generale privind aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant.

F. Penitenciarul nr.12 Bender

1. Informarea colaboratorilor despre activitatea și atribuțiile Consiliului pentru Prevenire a Torturii;
2. Actualizarea panourilor informative din cadrul penitenciarului cu privire la instituțiile ce pot fi apelate în caz de încălcări ale drepturilor persoanelor reținute/deținute;
3. Reevaluarea mecanismului de depunere a unei plângeri/petiții în afara Penitenciarului nr.12;
4. Identificarea unor proceduri/mecanisme clare în cadrul Penitenciarului nr. 12 Bender privind plângerile confidențiale adresate de către deținuți procurorilor, Avocatului Poporului, asociațiilor obștești privind rele tratamente/ alegeri la tortură pretinse a fi suferite în izolat sau din momentul reținerii a persoanelor;
5. Elaborarea și deținerea unui registru distinct unde sunt fixate toate aspectele privind aplicarea forței fizice și/sau a mijloacelor speciale.

6. Asigurarea examinării medicale confidențiale la fiecare intrare și ieșire din penitenciar, inclusiv consemnarea în Registrul medical distinct.
7. Asigurarea examinării medicale confidențiale a persoanelor aflate în izolare disciplinară, inclusiv consemnarea în Registrul distinct.
8. Asigurarea consultației psihologului și medicului psihiatru pentru fiecare caz de automutilare în vederea identificării persoanelor care necesită asistență medicală și suport psihologic.
9. Perfectarea și completarea Registrelor de examinare medicală la intrarea/ieșirea din penitenciar, Registrului de examinări medicale a persoanelor aflate în izolare disciplinară.

Informarea CpPT privind măsurile luate în vederea implementării recomandărilor sau a măsurilor și termenii de implementare ale acestora, conform legii.

Data aprobării raportului

28 februarie 2019

Acest raport a fost elaborat și aprobat prin consens de către toți membrii Consiliului pentru Prevenire a Torturii (CpPT)

- **Mihail Cotorobai, președintele Consiliului** _____
- **Maia Bănărescu, membră Consiliului** _____
- **Ceslav Panico, membru Consiliului** _____
- **Svetlana Doltu, membră Consiliului** _____
- **Oxana Gumennaia, membră Consiliului** _____
- **Mihail Gorincioi, membru Consiliului** _____
- **Dmitrii Russu, membru Consiliului** _____